

BESLUT

2018-12-21

Dnr: 18/00655

SAKEN

Morgon i P4 Örebro, Förmiddag i P4 Örebro, Eftermiddag i P4 Örebro, 2018-02-01 och Nyheter från SR Örebro, 2018-02-01, kl. 6.30, 7.30, 8.30, 9.30, 16.30 och 17.30, inslag om nedläggning av polisanmälan mot en polis; fråga om opartiskhet och saklighet samt respekt för privatlivet

BESLUT

Inslagen frias. De strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om respekt för privatlivet.

SÄNDNINGARNA

Flera inslag under dagen handlade om att en polis hade blivit anmäld för misshandel men att förundersökningen hade lagts ner. Anledningen till att chefsåklagaren beslutat att lägga ner förundersökningen var att polismannen hade agerat i nödvärn eftersom han hade känt sig kränkt och ofredad för att han blev filmad med en mobilkamera.

Morgon i P4 Örebro den 1 februari 2018

Flera inslag i programmet behandlade ämnet om den nedlagda förundersökningen. Inledningsvis sammanfattade en programledare varför förundersökningen hade lagts ner och därefter sa en annan programledare att lyssnarna kunde gå in och titta på P4 Örebros Facebook-sida för att se en filmsekvens av händelsen samt kommentera vad de ansåg om frågan.

Senare i ett inslag sa programledarna följande.

(Programledare 1) – Du har koll på nyheterna den här morgonen. (Programledare 2) – Ja. (Programledare 1) – Och tänker berätta om, vad då? (Programledare 2) – Ja, den här morgonen så berättar vi om varför chefsåklagaren har valt att lägga ner en misstanke, om misshandel, mot en polis i Örebro län. Som har blivit anmäld av en 30-årig man, för att han ska ha misshandlat honom. Men chefsåklagaren menar att, för den här 30-årige mannen som enligt anmälan har blivit misshandlad, han filmade hela

händelsen på ganska nära håll. Och att bli filmad på det sättet kan, enligt chefsåklagaren, uppfattas kränkande och som en fridskränkning. Och då har man rätt att ta till nödvärn. Så därför så menar chefsåklagaren att det går inte att styrka brott i det här fallet. (Programledare 1) – Vilken rävsax! När man tar upp telefonen i hopp och tron om att det här är, kanske bra bevismaterial. Och sedan visar det sig att, men då, det potentiella bevismaterialet, snarare är det som fäller personen ifråga. (Programledare 2) – Så är det ju. Sedan kan det ju säkert spela in, att den här polismannen just är polisman. Man kan ju tycka vad man vill om att ge sig på andra människor. Det får man självklart inte göra, enligt min åsikt. Men jag kan tänka mig att polismannen kanske känner sig extra utsatt just eftersom han är polis. De, det finns ju många som vill åt dem.

I ett senare inslag sa programledarna att den 30-årige mannen inte vill medverka i radion eftersom han mådde dåligt men att de i stället hade pratat med hans far. Programledarna sa vidare att de hade pratat med polismannen men att han inte ville ställa upp på en bandad intervju eftersom han hade gjort en motanmälan mot den 30-årige mannen och den anmälan fortfarande var under utredning. Den ena programledaren sa också att polismannen inte var i tjänst när bråket inträffade.

Senare i programmet sändes ett inslag där delar av sekvensen från den 30-årige mannens mobilkamera spelades upp. Följande sades.

(Programledare 1) – När en 30-årig man i länet var ute och rastade sin hund i somras, ja, då blev det bråk med en granne. Det här har du säkert hört i våra nyheter under morgonen. [...] Det hela slutade med att grannen, som är polis, misstänktes för att ha misshandlat 30-åringen. Bland annat för att ha tagit stryptag på honom. 30-åringen med hunden, han filmade den här händelsen. Vi kan bara lyssna snabbt på hur det lät.

Därefter spelades en sekvens från ljudfilmupptagningen upp.

[Skrik] Sluta nu din jävla pajas! [Skrik] Vad fan håller du på med? Jävla pajas! Lägg av! Nu. För annars. Vad är det för fel på dig? Det är ditt ord mot mitt. Det är ditt ord mot mitt. Det är ditt ord mot mitt. [Skrik] Släpp mig!

Sedan sa den ena programledaren följande.

Det här ledde ju till en anmälan, som vi har berättat om. Men förundersökningen av polismannen, den lades ner i förra veckan. Och skälet till det är att 30-åringen då helt enkelt filmade hela den här händelsen. Och det kan räknas som en kännbar fridskränkning, heter det på juristspråk. Och då har man alltså rätt att utöva våld – i nödvärn – säger chefsåklagaren [personnamn]. 30-åringen, han vill inte vara med i radio. Men vår reporter har fått prata med pappan. Och han är mycket kritisk till att den här förundersökningen lades ner. Det är vår reporter [personnamn] som träffade honom. Och mannen då, pappan, han funderar över vad chefsåklagarens beslut egentligen betyder.

Fadern till 30-åringen sa att upprinnelsen till bråket var att hans sons hund hade kissat på en lyktstolpe. Fadern sa bland annat följande.

Så det är alltså okej att slå honom på käften. Att ta strypgrepp, utan att någonting händer. Och jag har väldigt svårt att förstå att det ska finnas någon, något försvarligt

våld, över huvud taget, när en person inte hotar en annan person fysiskt. Och jag, jag, alltså, det bästa man kan säga om den här utredningen, det är att den är ett stort skämt. Fast vi skrattar inte.

Fadern sa därefter bland annat att han ansåg att polismannen hade en ”ganska sjuk föreställningsvärld” om han ansåg att det var provocerande att någon lät en hund kissa på en lyktstolpe som stod på kommunens mark. Den ena programledaren och en reporter samtalade därefter om att chefsåklagaren inte ville vara med i radion och förklara sitt beslut. Följande sades.

(Chefsåklagare) – Jag har ingenting att säga mera än det som står i beslutet.

(Reporter) – Ja. Och jag har beslutet framför mig här. Vad jag inte förstår är att om man nu ser de här skadorna som man konstaterar finns där, då antar jag att eftersom beslutet blev som det blev, att då tycker man att det är ok att polisen agerar så här.

(Chefsåklagare) – Jag har inga kommentarer, har jag sagt. Hej då! (Programledare 1)

– Chefsåklagare [personnamn] la inte bara ner utredningen. Hon la på luren också, när vår reporter [personnamn] ringde. Och kanske handlade det även här om nödvärn. Att helt enkelt inte behöva svara på överraskande frågor i tjänsten, när en journalist ringer.

Förmiddag i P4 Örebro den 1 februari 2018

Flera inslag i programmet behandlade ämnet om den nedlagda förundersökningen. Inledningsvis sades bland annat följande.

(Programledare 1) – Ja, ett begrepp som jag tänker att faktiskt många funderar över i dag är ju nödvärn. Har du följt oss här i P4 Örebro under morgonen, så har du ju hört om att förundersökningen mot en polis i Örebro län har lagts ner. Det här handlade om en anmäld misshandel. Och polisen har använt sig av nödvärn, säger chefsåklagaren. Och det hela läggs sedan ner. Vi ska försöka ta och reda ut och få mer klarhet i det här begreppet under dagen. När får man använda det? Och på vilket sätt? Men vi ska faktiskt ta och börja i just den här specifika händelsen. Det är alltså en 30-årig granne till polisen som anmäler misshandeln. Det finns både film och ljudinspelningar från den här händelsen. 30-åringen filmar ju nämligen polisens bostad med mobilen. Det finns också skador efter misshandeln. Men chefsåklagaren på Särskilda åklagarkammaren har lämnat ett beslut om att hon väljer att fria polismannen. Och i beslutet står det att, visserligen kan skadorna ha uppkommit i det här tumultet, men eftersom polismannen filmades, så har han rätt till att ta till våld själv. Ja, det här väcker ju frågor, [personnamn], reporter här på P4 Örebro. Du sökte ju också och fick tag i åklagaren. Vad sa hon då?

Reportern sa att chefsåklagaren inte ville medverka i radion. Därefter redogjorde reportern för vad han kunde läsa från chefsåklagarens beslut. Sedan sades följande.

(Programledare 3) – Ja. Hur? Jag, jag tycker att det är svårt då, hur jag ska tolka det här, när jag hör detta. Kan jag tolka det på något sätt som att, om jag blir filmad, har jag då rätt att slå en person eller brotta ner den personen? För att jag känner mig hotad och kränkt. (Reporter) – Mm. Det är precis det jag hade velat fråga chefsåklagaren i det här fallet om, då. Det, det går ju inte att riktigt förstå. Det jag som lekman däremot känner att jag ändå är trygg i, är att vi är alla lika inför lagen i Sverige. Tänker jag. Så att det som gäller polismannen i den här situationen bör ju rimligtvis gälla oss alla. Men det och, det åklagaren skriver här, att de här skadorna som, som då har uppstått här, de är, det är hon nog ganska så [...], hon skriver till och med så

här "Det våld som utövats är inte uppenbart oförsvarbart". Alltså det är dubbla negationer. Det hon säger, det är alltså att, det är okej med det våld som polismannen använder här, eftersom han blev filmad. Han har alltså rätt till detta nödvärn. Han har alltså på något vis blivit då, kränkt, i den här situationen, utav att han filmats och då har han rätt att gå fram till honom och använda ett visst våld, då. Det, det är andemeningen i hennes beslut. (Programledare 3) – Mm. Ja. Och nästa fråga som då väcks, hos mig då, det är ju att, alltså, hur lång tid har jag på mig att ta till den här typen av, av nödvärn, i så fall? Om någon filmar mig och jag blir kränkt? Kan jag ta till det, kanske liksom timmar efter att jag har filmats? Eller dagar efter att jag har filmats? Eller ska det vara i stundens hetta? (Reporter) – Mm. Det är en jättebra fråga, [personnamn]. Jag har dem också och vi söker svaren på dem. Och jag tänker också, att, alltså faktiskt så är det väl så, att jag säger att man inte ens är medveten om att man blir, blir filmad. Men sedan, den stunden den läggs ut i sociala medier till exempel, då, då förstår jag att "Jaha, här har jag varit filmad". Och då kanske jag blir precis lika arg, arg som polismannen blev i den här situationen. Gäller det då?

Därefter samtalade programledarna och reportern bland annat om reaktionerna från lyssnare. Reportern sa också att han hade pratat med polismannen som inte ville medverka i någon radiointervju.

Eftermiddag i P4 Örebro den 1 februari 2018

Flera inslag i programmet behandlade ämnet om den nedlagda förundersökningen. I ett inslag intervjuades förbundsordföranden i Brottsofferjouren som tidigare också varit överåklagare. Förbundsordföranden sa bland annat att den 30-åriga mannen hade betett sig provocativt men att polismannen hade sökt upp honom i ett upphetsat läge. Förbundsordföranden sa att polismannen borde ha besinnat sig och anmält det till en objektiv polisman. Förbundsordföranden sa därtill att proportionalitetsprincipen gällde i fråga om nödvärn.

Nyheter från SR Örebro den 1 februari 2018

Inslaget i Nyheter från SR Örebro, kl. 6.30

I inslaget sades att förundersökningen mot polismannen hade lagts ner trots att det fanns film- och ljudinspelningar från händelsen. Det sades vidare att det kunde anses som en fridskränkning att 30-åringen filmade och att polismannen därför hade rätt att ta till våld i nödvärn.

Inslagen i Nyheter från SR Örebro, kl. 7.30 och 8.30

I inslagen redogjordes för att förundersökningen mot polismannen hade lagts ner. I inslagen spelades korta sekvenser upp från intervjun med fadern och korta sekvenser från ljudupptagningen av händelsen.

Inslaget i Nyheter från SR Örebro, kl. 9.30

I inslaget redogjordes för att förundersökningen mot polismannen hade lagts ner. I inslaget spelades korta sekvenser upp från intervjun med 30-åringens fader.

Inslagen i Nyheter från SR Örebro, kl. 16.30 och 17.30

I inslagen redogjordes för att förundersökningen mot polismannen hade lagts ner. I inslagen spelades korta sekvenser upp från intervjun med förbundsordföranden för Brottsofferjouren och korta sekvenser från ljudupptagningen av händelsen.

ANMÄLAN

Anmälaren är kritisk till rapporteringen och anser att lyssnarna inte fick en helhetsbild av det inträffade då P4 Örebro inte hänvisade till kritiska punkter i nedläggningsbeslutet. Huruvida åklagarens beslut att lägga ner förundersökningen var skäliga eller inte diskuterades aldrig. P4 Örebro ställde inte heller frågor som varför 30-åringen valde att gå utanför polismannens hus och filma. Däremot presenterades den upprörda 30-åringens sida väldigt ingående. P4 Örebros rapportering var därför ensidig och levde inte upp till kravet på opartiskhet. Polismannen, som inte var i tjänst vid tillfället, utmålades som skyldig. SR tog ställning i frågan. Polismannen hängdes ut som skyldig trots att han i lagens mening inte har gjort någonting fel. Beslutet, som låg till grund för att 30-åringen upplevde sig orättvist behandlad, hade åklagaren ansvar för.

Även om den stora allmänheten utanför den här delen av det aktuella samhället kanske inte kunde identifiera polismannen genom radioinslagen i sig, gjorde tillräckligt många ändå det genom att lägga ihop informationen som förmedlas på SR:s källor på internet och i sociala medier. Inte bara grannar, utan även kollegor inom polisen kunde snabbt identifiera polismannen.

Anmälaren anför att det i en relaterad artikel på P4 Örebros webbsida fanns bildmaterial som gjorde att det gick att identifiera i vilket område den berörda polisen bor och när P4 Örebro på sin Facebook-sida publicerade en film som maskats dåligt blev det väldigt tydligt i vilket område det inträffat och vem polisen är för boende i närheten. Detta pekade ut en person som i lagens mening friats och som inte har något med beslutet att lägga ner förundersökningen att göra.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Radio (SR) anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet samt med bestämmelsen om respekt för privatlivet. SR anför i huvudsak följande.

SR ska enligt sändningstillståndet bland annat granska myndigheter som har inflytande på beslut som rör medborgarna. Det faktum att en företrädare för rättsväsendet, i det här fallet en polis, misstänks för misshandel där förundersökningen sedermera läggs ner, är naturligtvis viktigt att rapportera om.

Det finns ett särskilt stort allmänt intresse som motiverar en rapportering som gäller just poliser då de i sin yrkesutövning ska upprätthålla lag och ordning samt skapa trygghet för invånarna. I detta fall fanns det både film- och bildmaterial där det framstod som sannolikt att våld förekommit. Läkaren som undersökt 30-åringen kunde också konstatera att mannen utsatts för skador och enligt chefsåklagaren gick det inte att utesluta att skadorna tillkommit genom det tumult som uppstått i kontakten med polisen. Att med en viss kritisk infallsvinkel dels lyfta frågan om rätt till våldsanvändning vid så kallade nödvärnssituationer, dels granska åklagarmyndighetens beslut att lägga ner en förundersökning på de grunder som anges ovan, måste mot denna bakgrund anses motiverat.

SR anser att det fanns välgrundad anledning att anta att uppgifterna som lämnades i inslagen var korrekta. I samband med att det redogjordes för den aktuella händelsen hänvisades det till åklagarens beslut att lägga ner förundersökningen. I reporterns samtal med den ansvariga åklagaren avböjde hon att svara på frågor och hänvisade i stället till sitt beslut. I rapporteringen redogjordes det för uppgifterna i nedläggningsbeslutet. Där framgick det bland annat att omständigheten att 30-åringen filmade polisen utgjorde en sådan fridskränkning som motiverade viss våldsanvändning i nödvärn. I beslutet står det bland annat följande.

Att rikta en kamera nära och i ansiktet på en annan person är sådant som med hänsyn till samtliga omständigheter kan vara sådan kännbar fridskränkning att det är att bedöma som ofredanden.

I inslagen hänvisades även till åklagarens beslut vad gäller uppgiften att 30-åringens skador mycket väl kan ha uppkommit genom händelsen. I beslutet står det följande.

De smärre skador som [personnamn] har kan mycket väl ha uppkommit i detta tumult som [personnamn] har beskrivit.

Att tumult uppstod när 30-åringen och polismannen möttes på gatan stöds även av den film- och ljudupptagning som SR tagit del av. SR delar inte anmälares uppfattning att polismannen utpekades som skyldig i inslagen. I detta sammanhang ska det dock poängteras att nödvärnsrätten innebär att viss användning av våld är berättigad vid ett pågående eller överhängande brottsligt angrepp. Enligt åklagarens bedömning var det att anse som ofredande att filma en person på ett hänsynslöst sätt, vilket aktualiserade nödvärnsrätten. Detta redovisas även i inslagen. Även om nödvärnsrätten som ansvarsfrihetsgrund problematiserades i inslagen innebär inte detta att polismannen utpekades som skyldig eller att inslagen blev osakliga eller vilseledande. Det ska även poängteras att när förbundsordföranden medverkade uttryckte han att 30-åringen provocerade polismannen, men att han trots det inte borde ha försatt sig i den situation som uppstod. Förbundsordföranden som fick se filminspelningen, menade att det var polismannen som valde att gå emot 30-åringen och inte tvärtom. Enligt förbundsordföranden är proportionalitetsprincipen av stor

betydelse i sammanhanget, det vill säga att man inte ska använda mer våld än vad nöden kräver. Förbundsordföranden är att betrakta som utomstående medverkande som dessutom har experterfarenhet från bedömningar angående försvarlig våldsanvändning. Enligt programbolaget finns det därför välgrundad anledning att anta att även de uppgifter som denne lämnade var korrekta.

I ett av de aktuella inslagen hördes två korta sekvenser från filminspelningen från den påstådda misshandeln. I den ena sekvensen hördes 30-åringen skrika och säga att han har en hund med sig och i den andra sekvensen hörs 30-åringen skrika och polisen säga ”det är ditt ord mot mitt”.

SR anser inte att polismannen identifierades i inslagen. För majoriteten av lyssnarna torde polismannens röst vara okänd. Sekvensens dåliga ljudkvalitet i kombination med 30-åringens jämmer i bakgrunden gjorde det dessutom svårt att höra polismannens röst. Det var inte heller möjligt att identifiera polisen genom de få uppgifter som lämnades i inslagen. I detta fall finns dessutom ingenting som tyder på att personer som inte redan kände till de aktuella förhållandena har kunnat knyta inslaget till polismannen.

För det fall nämnden ändå anser att polismannen var utpekad var utpekandet mycket begränsat och det finns ett allmänintresse som motiverar en rapportering om företrädare för rättsväsendet.

De filmer som anmälaren hänvisar till återfinns på SR:s webb- respektive Facebook-sida. Filmerna kan inte prövas av granskningsnämnden. Det kan dock nämnas att programbolaget redigerade filmen genom att dels ta bort sekvenser där det fanns en risk för att polisen skulle vara möjlig att identifiera, dels genom att maskera ansikten samt registreringsskyltar på bilar som stod utanför bostäderna. Polisen i fråga är således inte identifierad varken genom inslagen eller genom bild- och filmmaterialet.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i radion (14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas på något annat sätt.

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program

eller inslag. Vid sin prövning kan nämnden ta hänsyn till ett annat program eller inslag, förutsatt att en sådan balansering framstår som naturlig för lyssnarna. Det kan till exempel röra sig om inslag i den löpande nyhetsförmedlingen eller i en programserie. Det kan också vara ett program som programföretaget hänvisar till i samband med sändningen. Det är tillåtet att skildra ett ämne från en speciell utgångspunkt, men i så fall bör detta klart framgå av programmet eller programpresentationen.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SR ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet. Med kommentars-skyldigheten följer ett visst utrymme för värderande omdömen.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SR ska respektera den enskildes privatliv i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat (16 § i sändningstillståndet). Granskningsnämnden får pröva en fråga om intrång i privatlivet endast om den person som berörs skriftligen medger det. Polismannen har lämnat sitt medgivande.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar inledningsvis att kraven på opartiskhet och saklighet samt bestämmelsen om respekt för den enskildes privatliv inte gäller för textinformation eller lagrade filer på programföretagets webbplats eller sidor i sociala medier. Den delen av anmälan som avser en publicerad film på P4 Örebros webbplats och på P4 Örebros Facebook-sida lämnas därför utan åtgärd.

Utgångspunkten för de aktuella inslagen var att en förundersökning gällande misshandel hade lagts ner och att polismannen som anmälts ansågs ha agerat i nödvärn. Nämnden konstaterar att skäl för chefsåklagarens beslut redovisades och kommenterades av en expert samt att både chefsåklagaren och polismannen fick möjlighet att medverka i inslagen. Nämnden anser inte att programledarnas eller reportrarnas uttalanden innebar ett direkt ställningstagande i frågan eller gick utöver vad som kan accepteras inom ramen för kommentarsskyldigheten. Inslagen strider därför inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

I ett inslag i *Morgon i P4 Örebro* spelades en sekvens upp från ljudinspelningen från den anmälda händelsen. I inslag i *Nyheter från SR Örebro* kl. 7.30, 8.30, 16.30 och 17.30 spelades kortare sekvenser upp från samma ljudinspelning. Nämnden anser att ljudinspelningarna i dessa inslag var av så dålig ljudkvalitet att polismannen inte kunde identifieras genom inslagen av en större krets än de som redan kände till de aktuella omständigheterna. Inslagen strider därmed inte mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Staffan Dopping, Malin Bergström, Bo-Erik Gyberg och Gunnar Springfeldt efter föredragning av Johannes Wik.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Johannes Wik

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.